

ređenih sadržaja i/ili aktivnosti. Slobodno vrijeme resurs je kojim u najvećoj mjeri raspolaze upravo omladinska generacija, a apostrofiranje važnosti slobodnog vremena kao "kvalitativnog", nasuprot "kvantitativnim" faktorima u životu mladih, također postaje nužno ukoliko imamo u vidu da se u sferi slobodnog vremena mnogo bolje nego u drugim područjima svakodnevnog života ličnost mladih može oblikovati na specifičan način. "Stoga se u istraživanju slobodnog vremena mladih akcent stavlja na tzv. kultiviranu dokolicu koja potencijalno najviše pridonosi razvoju ličnosti" (271). Osnovna hipoteza tog istraživanja o većoj zahvaćenosti promjenama hijerarhije nego strukture interesa, te o znatnom utjecaju sociostrukturnih i sociokulturnih obilježja mladih na interese i slobodno vrijeme mladih, potvrđena je rezultatima istraživanja. S obzirom na obrasce provođenja slobodnog vremena, nije došlo do bitnih promjena: urbani kulturni obrazac (izlasci u kafiće, diskoklubove, druženja, tulum, ljenčarenja i odlasci na rok-koncerte) ostao je dominantan način provođenja slobodnog vremena. Mladi su pokazali dihotomiziranost na zastupnike elitnog i ruralnog kulturnog obrasca, a obilježja koja najviše diskriminiraju mlade jesu: socioprofesionalni status, vlastito obrazovanje, obrazovanje oca te rezidencijalni status. Komparacija podataka iz 1986. i 1999. godine pokazala je da je "... porastao interes za većinu promatranih fenomena, a oslabila participacija u većini uspoređenih aktivnosti. Ta diskrepancija pokazuje da se o današnjoj generaciji mladih ne može govoriti kao o letargičnoj mladeži, nego prije kao o prisilno pasiviziranoj i osiromašenoj generaciji" (298). Među deklariranim interesima najviše je poraslo zanimanje za vjeru i vjerski život, zatim za seks i ljubav, prijateljstva i poznanstva, zabavu i razonodu te školovanje i obrazovanje, dok je interes najviše opao za politička zbivanja i vojsku. Dva su opća zaključka tog dijela istraživanja: usmjerenost suvremene generacije hrvatske mladeži k fenomenima iz sfere privatnosti (uz smanjen interes sferu javnosti i područje ideologije), te "... da je dominantna funkcija slobodnog vremena i nadalje zabava i razonoda, dok su sadržaji

koji potencijalno pridonose razvoju ličnosti u drugom planu" (299).

Posljednje, trinaesto poglavlje, *Rekapitulacija rezultata i završna razmatranja*, donosi koncizan uvid u sva područja obuhvaćena istraživanjem te sažetak dobivenih rezultata, u kojem autori ističu da su dobiveni "... jasni indikatori da se ukupan položaj mladih koncem devedesetih znatno promijenio u odnosu na sredinu osamdesetih godina, pri čemu se u nekim važnim segmentima i pogoršao" (311). Jedan od zaključaka također se odnosi na nehomogenost, tj. polariziranost mladih kao društvene grupe, i to prvenstveno na modernistički i tradicionalistički orijentirane.

Rezultati obuhvaćeni knjigom *Mladi uoči trećeg milenija* daju osnovu za zaključak da su pragmatični dobici koje ona omogućuje – višestruki. Kao što i recenzenti knjige ističu, knjiga bi trebala biti interesantna ne samo društvenim analitičarima, znanstvenicima i studentima društvenih znanosti, nego i svima koji se na ma koji način bave temom mladih. Naročito moramo istaknuti potencijal te knjige za kreiranje svrsishodnije politike prema mladima, zbog bogata fundusa podataka koji ona daje. Svi su rezultati u knjizi prezentirani i objašnjeni na vrlo transparentan način, te bi stoga ta knjiga mogla biti interesantna i široj javnosti, naročito mladima.

Dunja Potočnik

IUCD, Tečaj

CONFERENCE ON DIVIDED SOCIETIES IV: CONFLICT AND SECURITY

Dubrovnik, od 22. travnja do 2. svibnja 2003.

Od 22. travnja do 2. svibnja 2003. godine u Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku održan je međunarodni tečaj *Divided*

Societies IV: Conflict and security pod vodstvom Saše Božića i Kevin Deegan Krausa. Na tečaju je sudjelovalo dvadesetak sudionika, stručnjaka iz raznih društvenih znanosti, studenata, postdiplomaca i doktoranata. Službeni jezik tečaja bio je engleski.

Tečaj je otvoren radionicom pod nazivom *War and security in Southeastern Europe*, što je u vezi s prvom temom – to je bilo *značenje sigurnosti u 21. stoljeću*.

Ozren Žunec (Filozofski fakultet, Zagreb) govorio je o uzrocima konflikta na prostorima bivše Jugoslavije, o njegovim povijesnim aspektima, te o činjenici da je taj ratni sukob međunarodnu zajednicu zatekao nesprenom na pravilno reagiranje i osiguranje sigurnosti ovoga područja. Stoga se na rješavanje etničkih sukoba mora gledati na globalnoj razini i mora se promatrati njegov utjecaj na okolne prostore – ne samo na područje kojega se tiče –, zaključio je Žunec.

Na to predavanje nastavilo se predavanje Anne Stavrianakis (University of Bristol) i Indraenela Sircara (London School of Economics) o pristupima sigurnosnim studijima i politici indiferentnosti i nereagiranja na sukobe, koji nisu izravno povezani s područjem uske zajednice u kojoj se živi, preispitujući koji se aspekti sigurnosti mogu poboljšati s obzirom na današnja moguća žarišta nesigurnosti i sukoba (prevencija bolja od naknadnog, kasnog reagiranja).

Druga tema, *podijeljena društva / podijeljeni kontinenti*, otvorena je izlaganjem Lukrecije Vrnoge (Institut za migracije, Zagreb) o baršunastom razlazu bivše Čehoslovačke. Ne samo povijesne okolnosti, nego i sam položaj bivše Čehoslovačke, kao i političke elite obiju zemalja – Češke i Slovačke – omogućile su nenasilno razdvajanje i sretna završetak: prijam obaju država u euroatlantske integracije i EU.

Ako je predavanje o baršunastom razlazu Čehoslovačke počelo s 1918. godinom i završilo s 1993. godinom, dakle formiranjem dvije nove države – Slovačke i Češke –, tada je predavanje Kevina Krausa (Wayne State University) svoju priču nastavilo upravo od 1993., usporedbom Slovačke i Češke, sada kao dvije samostalne države, te opisom raz-

ličitim pozicija i razvoja te novih putova kojima su krenule Slovačka i Češka. Njihovi su se putovi samo na trenutak razdvojili, no ipak su to ostale dvije države sa zajedničkim ciljem: aktivno učestvovanje u novom svjetskom poretku, te povratak u Europu, kako je o tim prostorima znao reći bivši predsjednik Češke republike Václav Havel.

Dr. Kevin Krause potrudio se ne samo oko bivše istočne Europe, proboravivši dvije godine u Pragu, ne zaboravljajući svoju vlastitu državu, Sjedinjene Američke Države, i njihovu, možda čak ponekad previše aktivnu vanjsku politiku, koja ponekad izlazi iz okvira zaštite samo vlastite sigurnosti.

Treća tema je bila posvećena *socijalno-psihološkim aspektima sigurnosti*, a otvorio ju je Aleksandar Štulhofer (Filozofski fakultet, Zagreb) predavanjem o teorijama uzroka etničkih sukoba, istaknuvši da je jako teško prihvatiti prvenstveno psihološku, ne samo institucionalnu samostalnost i odgovornost – nesigurnost, strah i usamljenost obilježja su današnjih društava, pogotovo društava u tranziciji.

Tema se uspješno razvijala dalje, ovoga puta predstavljena na konkretnim primjerima. Dina Čorkalo (Filozofski fakultet, Zagreb) izlagala je o Vukovaru, etnički podijeljenu gradu, pitajući se u svom izlaganju što sve još otežava *slučaj Vukovar* – ne samo prošla ratna zbivanja, kao temeljna podloga, nego i sve ono što se u društvu događalo nakon rata: ekonomska nesigurnost, nezaposlenost, drugi su shvaćeni kao prijetnja, a “najjednostavniji” je izgovor neprikladnost “mojoj” etničkoj zajednici. Potrebna je ne samo fizička obnova grada, nego i prevladavanje psihičkih i socioloških barijera, koje su puno teže i dugotrajnije od materijalne obnove.

Kako doista svaki grad ima svoju priču, pokazao je i Dino Abazović (Univerzitet u Sarajevu) na primjeru grada Mostara, obradivši posebno značenje same simbolike mosta, čije je uništavanje trebalo uništiti i eliminirati postojeći suživot Srba, Hrvata i Bošnjaka. Most se ponovo gradi, no danas gradnja nije više pitanje novca i financiranja same ideje gradnje, nego pitanje simbola pove-

zivanja i ponovnog spajanja lijeve, bošnjačke strane i desne, hrvatske strane Mostara.

Nova tema u okviru glavne teme sukoba (konflikta) i sigurnosti bila je *socijalna sigurnost, državljanstvo i migracije*. Saša Božić (Institut za migracije i nacionalne manjine, Zagreb) govorio je o migracijama, dijaspori kao aspektu kojega možemo gledati kao sigurnosni problem s jedne, ali i dijaspori koja s druge strane gradi posebne veze između svoje matične države i države u kojoj se nalazi, odnosno živi. Te fine niti poveznice nisu samo ekonomske i financijske naravi, nego kulturne, tradicijske, pa čak i kulinarske.

Henriette Riegler (Austrijski institut za međunarodne odnose, Beč) govorila je o unutarnjim migracijama (migracijama unutar jedne države), državljanstvu i unutarnjoj sigurnosti, dotičući time i najavljujući pravni pogled na problem – istaknuvši pojmove *Ius soli* (državljanstvo države u kojoj čovjek živi) i *Ius sanguinis* (državljanstvo države u kojoj čovjek živi, boravi ili radi, ali koja nije država njegova rođenja). Različite države na različite načine pokušavaju zaštititi svoju suverenost i sigurnost – pa tako i otežavanjem uvjeta za dobivanje državljanstva.

Lev Kreft (Univerzita v Ljubljani) svoje izlaganje posvetio je situaciji na trusnim područjima Balkana, odnosno na području bivše Jugoslavije. Kako je i zašto sve završilo najgorom, ratnom opcijom i jesu li tomu pridonijeli i ekonomski, socijalni i ostali razlozi – ne samo politički. Ostaje li pitanje manjina otvoreno i nakon ulaska zemalja u EU, u koju Slovenija službeno ulazi već iduće godine, te što će značiti za Hrvatsku da granice Europe završavaju upravo u susjednoj Sloveniji – bila su samo neka od postavljenih pitanja.

Renata Salecl (London School of Economics) govorila je o strahovima i krivnji u današnjem svijetu, i što bi trebalo napraviti da se anksioznost smanji – barem na jednu razumnu mjeru.

Tina Kolenik i Samira Kentrić (Akademija dramskih umetnosti, Ljubljana) napravile su performans o mogućnostima pomirenja kroz vizualnu umjetnost, savršeno uključivši spolno i sam seksualni akt pri “pomirbi”, kako su to te mlade, hrabre djevojke

nazvale, između “bijelih” i “crvenih”. Prikazani dijapozitivi pokazali su da pri samom razmišljanju o toj ideji ništa nije prepušteno slučaju – od ambijenta, pozadine snimanja, imena i posebno – boje, koja se prelijeva od crne na crvenu – kao da pokazuje oba lica (pravde i/ili nepravde), koja u jednom trenutku postaju jedno, pretapaju se.

U daljnjem radu nije se mogla zaobići i tema prava i državne sigurnosti, o kojoj su govorili Brad Roth, Susan Fino (Wayne State University) te Andreas Paulus (Institut međunarodnog prava, München).

Posebno je istaknuta atmosfera stvorena u Americi nakon 11. rujna i kakav će utjecaj i odjek ta događanja imati ne samo u psihološkoj atmosferi u državi i globalno – u svijetu, nego i kako će se novi, postroženi kriteriji primjenjivati i kako ih ukomponirati u zakonski, legislativni okvir.

Posebna tema bila je i *sigurnost na Bliskom istoku*. Dva vrsna predavača, profesori Sholmo Avineri (Hebrejsko sveučilište, Jeruzalem) i Adel Manna (Van Leer Institute) održali su vrlo aktualna izlaganja o situaciji na Bliskom istoku, razlošivši sve aspekte sukoba i pokušavši odgovoriti kakva budućnost očekuje to područje.

Da pitanje sigurnosti nije jednostavno ni u ostalim područjima svijeta, govorilo se u dvama izlaganjima. Nina Caspersen (London School of Economics), usporedila je Srbiju i Crnu Goru u sociološkom i političkom smislu, ističući njihove sličnosti, ali i razlike koje među njima postoje. Da ni razvijenije zemlje nisu pošteđene pitanja sigurnosti, u svom je izlaganju pokazao Indraneel Sircar (London School of Economics), govoreći o nesigurnosti u Irskoj, čak i nakon sporazuma (dogovora) u Belfastu između irskih unionista.

C. J. Albertie (University of Michigan Law School), nakon studijskog boravka u Mađarskoj, govorila je o novom mađarskom zakonu o Mađarima koji žive u susjednim zemljama, zaključivši da Mađari čak ni tim zakonom nisu efektivno zaštitili manjinska prava svojih sunarodnjaka u susjednim zemljama.

Mediji i kultura nisu mogli biti izostavljeni ni u raspravi o sigurnosti, pa je tako za

sve sudionike bio prikazan film *Ničija zemlja*, koji se također bavi ratnom situacijom na području bivše Jugoslavije, opet s posebnim naglaskom na sličnosti i razlike u mentalitetu, načinu, pa i jeziku, kao i reakcije međunarodne zajednice i najmoćnijeg medija, televizije, na rat.

Umjesto zaključka, zadnji dan konferencije govorilo se o prevenciji sukoba, jer uvijek je bolje spriječiti nego liječiti, a glavnu riječ je imao Mitja Žagar (Univerza v Ljubljani) sa svojim suradnicima i doktorantima.

Treba spomenuti i održanu radionicu pod vodstvom Dine Čorkalo, na kojoj su sudionici trebali izraditi plan i projekt razrješavanja lokalnog, malog sukoba, a na raspolaganju su imali velike mogućnosti kombiniranja, s obzirom na to da su bili rasterećeni financijskih briga – rečeno je da svako rješenje ima na raspolaganju svu financijsku potporu svoje uže i šire zajednice. Tek takvo razmišljanje pokazalo je da čak ni riješeno financijsko pitanje ne znači da će se problem uspješno riješiti, jer se u obzir moraju uzeti i mnogi drugi faktori – sociološki, psihološki pa i politički.

Nakon službenog djela seminara, američki sudionici odlučili su s teorijskog djela prijeći i na praktični, te iz gostoljubivog Dubrovnika prijeći u Mostar, te provjeriti kako u stvarnosti izgleda jedan podijeljeni grad.

Evalvacijom koja je uslijedila na kraju seminara izneseni su prijedlozi za njegovo poboljšanje, a predložene su i teme seminara za sljedeću godinu i za neki budući susret u Dubrovniku.

Lukrecija Vrnoga

KONFERENCIJA: Multicultural Australia: Celebrating Croatian Identity

Sydney, 25.–27. travnja 2003.

Zahvaljujući Centru hrvatskog studija i Hrvatskoj znanstvenoj zakladi, a posebno mr. Luki Budaku, ravnatelju Centra hrvatskog studija i dr. Borisu Škvorcu, predavaču u Centru hrvatskih studija i predsjedniku Hrvatske znanstvene zaklade, bili smo u mogućnosti prisustvovati znanstvenoj konferenciji *Multicultural Australia: Celebrating Croatian Identity*, kojoj je cilj bio obilježavanje hrvatskog identiteta u kontekstu multikulture Australije, ali i proslava dvadesete obljetnice hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie u Sydneyu u državi Novi Južni Wales.

Zbog angažiranosti Hrvata, hrvatskih udruga, društava, klubova, ali i zapažanja australskih političara, hrvatski se jezik kao samostalan predmet počeo predavati na Sveučilištu Macquarie 1983. godine. Dvadeset godina poslije (travanj 2003.), Sveučilište Macquarie i Hrvatski katolički centar u Blacktownu, bili su domaćini konferencije *Multicultural Australia: Celebrating Croatian Identity*. Proslavi dvadesete obljetnice hrvatskih studija i konferenciji koja je trajala tri dana, 25.–27. travnja 2003., prisustvovali su i uvaženi gosti iz domovine Hrvatske: dr. Zdenko Franić, zamjenik ministra znanosti i tehnologije Republike Hrvatske; prof. dr. Vlasta Vizek-Vidović, prorektorica za međunarodnu suradnju Sveučilišta u Zagrebu; prof. dr. Neven Budak, dekan Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; Katarina Tamhina, načelnica Odjela za Srednju, Južnu Ameriku i Australiju iz Ministarstva vanjskih poslova; Andrija Jakovčević i Tuga Tarle, također iz Ministarstva vanjskih poslova; prof. dr. Marko Samardžija, s Filozofskog fakulteta u Zagrebu; Gea Cetinić, savjetnica za hrvatski jezik u Zavodu za unapređenje školstva u Zagrebu; dr. Lada Badurina, s Filozofskog fakulteta u Rijeci, mr. Rebeka Mesarić Žabčić i mr. Dubravka Mlinarić, iz In-